DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ
DUMLUPINAR UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES
E-ISSN: 2587-005X https://dergipark.org.tr/tr/pub/dpusbe
Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 88, 251-261; 2026
DOI: 10.51290/dpusbe.1756478

Araştırma Makalesi / Research Article

IMPOSSIBLE DE GRANDİR ROMANINDA MEKÂN VE KİMLİK PARATOPYALARI

Cansu AVCI[1]

Öz
20. yüzyılın ikinci yarısından günümüze kadar olan süreçte sömürgeci güçlerin neden olduğu ekonomik, politik ve kültürel etkileri sosyolojik, psikolojik ve edebi kuramlarla irdeleyen postkolonyalizm düşünce akımı ile yazarlar, sömürgeye maruz kalan toplumlara odaklanmışlar, yıllarca sömürgeleştirilmiş bir öznenin yaşadığı kimlik krizini, yabancılaşmasını ve ötekileştirilmesini yapıtları ile gözler önüne sermişlerdir. 21. yüzyıl göçmen yazarları da gittiği yerde ve ülkesinde kendisini bu mekânlara ait hissedemediği için bir aidiyet sorunu yaşamaktadır. Dominique Maingueneau tarafından geliştirilen ve kişinin hiçbir yere tam olarak ait olmaması durumunu belirten "paratopya" kavramı ile yazarlar, geleneksel mekân anlayışlarından farklı bir mekân tasarımı oluşturma çabasındadırlar. Senegal asıllı Fransız yazar Fatou Diome eserlerinde sürgün, göç ve kimlik krizi gibi sorunları yansıtarak dünya edebiyatının önemli yazarlarındandır. *Impossible de grandir* romanında Diome hem doğduğu ülkeye hem de ev sahibi topluma karşı imkânsız bir aidiyet duygusuna sokan sürgün durumunu anlatır. Bu çalışmanın amacı, Maingueneau'nun mekân ve kimlik paratopyası tanımı çerçevesinde Diome'un *Impossible de grandir* yapıtını ele almaktır. Çalışmada, postkolonyal kimlikte olanların hayatın zorlukları karşısında dirençli olmaları gerektiği sonucuna varılmıştır.
Anahtar Kelimeler: Postkolonyal edebiyat, Mekân paratopyası, Kimlik paratopyası, Dominique Maingueneau, Fatou Diome.

PARATOPIAS OF SPACE AND IDENTITY IN THE NOVEL *IMPOSSIBLE DE GRANDIR*

Abstract
Since the second half of the 20th century, authors have focused on societies exposed to colonialism, examining the economic, political, and cultural effects caused by colonial powers through sociological, psychological, and literary theories within the postcolonial critical movement. Through these works, they have revealed the identity crises, alienation, and marginalization experienced by the colonized subject over many years. 21st-century migrant authors also experience a problem of belonging, as they feel a lack of attachment to both their host countries and their countries of origin in those spaces. Through the concept of paratopia, developed by Dominique Maingueneau to describe the condition of not fully belonging anywhere, authors strive to create a spatial design in an effort to conceptualize a space that differs from traditional notions of space. Senegalese-French author Fatou Diome is one of the prominent figures in world literature, reflecting themes such as exile, migration, and identity crisis in her works. In *Impossible de grandir*, Diome portrays the condition of exile that imposes an impossible sense of belonging both to her country of birth and to the host society. The aim of this study is to examine Diome's *Impossible de grandir* within the framework of Maingueneau's definitions of spatial and identity paratopy. The study concludes that individuals with postcolonial identities must be resilient in the face of life's challenges.
Keywords: Postcolonial literature, Spatial paratopy, Identity paratopy, Dominique Maingueneau, Fatou Diome.

[1] Öğr. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Fransızca Hazırlık Birimi, cansu.avci@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9336-8127
Başvuru Tarihi (Received): 01.08.2025 **Kabul Tarihi** (Accepted): 27.01.2026

Giriş

Geçmişten günümüze ulusların sosyal, ekonomik ve siyasi yaşamlarını yansıtan edebiyat, bireylerin iç dünyasını en ince ayrıntısına kadar betimlemesi açısından en önemli sanat dalları arasında yer alır. Bu bağlamda yazar ve şairler yaşadıkları dönemi okuyucusuna aktararak onların sorgulama yetilerinin ve empati duygularının gelişmesine aracı olurlar. 20. yüzyılın ikinci yarısından bu yana, sömürgeciliğin bıraktığı siyasi, ekonomik ve kültürel etkileri sosyolojik, psikolojik ve edebi yaklaşımlarla inceleyen bir düşünce akımı olan postkolonyalizm (Smouts, 2007, ss. 91-94) ile yazarlar sömürgecilik deneyiminin izlerini taşıyan toplumları ve coğrafyaları merkeze alırlar. Bu yazarlar sömürgeleştirilmiş bir öznenin varlığını, yaşadığı kimlik bunalımını, dil ve kültür karmaşasını eserleri aracılığıyla eleştirirler. Bu doğrultuda, 21. yüzyıl yazarı toplumda kendisine ait bir yer bulamadığı ve kendisini dünyadan izole edilmiş olarak varsaydığı için bir aidiyet sorunsalı ile karşı karşıya kalır, bu da yazarın duruşunu geliştirme sürecine sızarak "paratopya"[2] (Maingueneau, 2004, s. 72) taslağı çizmesine imkân tanır.

Paratopya kavramı, öznenin bir topluluğa, bir mekâna ya da bir kimliğe tam anlamıyla dâhil olmadan, bu aidiyetin sağladığı olanaklarla sınırlı, güvencesiz ve geçici bir ilişki kurma biçimini tanımlamak, başka bir ifadeyle "parazitik aidiyeti" (Maingueneau, 2004, s. 72) belirtmek için kullanılır. Fransız dilbilimci Dominique Maingueneau tarafından geliştirilen bu kavram, edebiyat, dilbilim ve özellikle sosyokültürel eleştiri çerçevesinde kullanılan kuramsal bir araçtır. Antik Yunanca "yakın ve yan" anlamına gelen "*para*" ve "yer" anlamında kullanılan "*topos*" (La langue française, 2024) kelimelerinden türeyen paratopya, bir şeyin "yerli fakat aynı zamanda yabancı olması, içeride ama dışarıda, ait olan fakat aynı zamanda ait olmayan bir konumda bulunması" (Maingueneau, 2004, s. 72) anlamına gelir.

Le discours littéraire (Edebi söylem) adlı kitabında Maingueneau, paratopya kavramını "yer ve yer-olmayan" arasındaki anlaşma biçimi olarak belirtir. Edebi yaratım anında kurulan bu anlaşma biçiminde yazarın eserindeki rolü nesne-özne şeklinde sorgulanır (2004, s. 72). Yazar, eserini kaleme alırken gerçek dünya ile edebi dünya arasındaki sınırları ihlal eder ancak o andan itibaren her ikisinde de benzersiz bir konuma sahip olmak imkânsız hale gelir. Kendisini bir yere sabitlemenin imkansızlığından beslenen parazitik bir yerelleşme içinde yazar, bir yere ait olma durumunu sorunsallaştırır (Maingueneau, 2004, s. 72). Yani kendisi hem oradadır hem de orada değildir. Bu "bir yere sahip olamama" durumu da aidiyetin paratopik kavramını ifade eder.

Diğer yandan Maingueneau, edebiyatın sorunsalını ve toplumdaki yerini vurgulayarak bu sanat dalının herhangi bir yerle doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkilendirilebileceğini ancak hiçbir bölgeye hapsedilemeyeceğini belirtir (2004, s. 72). Herhangi bir edebi metnin karakteristiği olan paratopya da tanımlanmış bir mekâna ait olmamanın imkansızlığını tanımlar. Dolayısıyla yazar, paratopyasının biçimi ne olursa olsun, yerini kaybetmiş kişidir. Eserini belirli bir yere konumlandırmak ve yeni bir yer tanımlamak için paradoksal bir bölge inşa etmek zorunda kalır (2004, s. 103). Bu nedenle paradoksal bölge bir yoksunluk alanı değil, aksine yaratıcı üretimi mümkün kılar.

Maingueneau'ya göre, yazar ile toplum ve yazar ile edebi alan arasındaki ilişki farklı düzeylerde ortaya çıkan yaratıcı bir paratopya olarak tanımlanabilir. Bunlar bulunduğu yere yabancı yazarlar, yerleşmek istemeden bir yerden bir yere hareket eden yazarlar ve kendilerine bir türlü yer bulamayan yazarlardır. Paratopya da onları bir gruptan (kimlik paratopyası), bir yerden (mekânsal paratopya) veya bir andan (zamansal paratopya) ayırır (2004, s. 85). Bu bağlamda sürgündeki yazarlar, ev sahibi ülkelerin dilinde yazsalar bile o ülkeye yabancıdırlar. Aynı zamanda, menşe (köken) ülkelerinden fiziksel olarak uzaklaştırılmış olduklarından, artık oraya da ait değillerdir. Kendilerini yersiz yurtsuz, aidiyet eksikliği hissiyle ve onları topluma bağlayan bağları yeniden

[2] İkincil dildeki tüm çeviriler makale yazarı tarafından yapılmıştır.

tanımlama ihtiyacıyla bir yersizlikte bulurlar (Deleuze ve Guattari, 1980). Paratopya kavramı, bu şekilde hem sosyolojik verilerle hem de söylemsel bağlamlarla ilişkilidir; yazarların hem kişisel yaşamlarındaki hem de edebiyat sahnesindeki konumlarını belirleyen unsurlar arasında gidip gelir. Yazarlar içinde bulunduğu bu paradoksal durumu kelimelere dökerler ve düzenli bir topluma uyum sağlama ve sıra dışılık arasındaki ebedi bir tartışma içinde kendilerini anlatırlar (Maingueneau, 2004, ss. 78-79). Yazmak, bu çelişkinin hem ifadesi hem de işlenme biçimidir.

Maingueneau, edebi söylem, paratopya ve sözceleme sahnesinde kimlik ve mekân paratopyasının önemini vurgular. Metaforik olarak yeniden yazılan kimlik paratopyası; "grubum benim grubum değildir" (2004, s. 72) şeklinde hissedilir. Kimlik paratopyası; ailevi, cinsel ya da toplumsal düzlemdeki tüm gerçek veya mecazi karşıtlık ve aykırılık figürlerini ortaya koyar. Bu paratopya, aidiyet gruplarını reddeden veya reddedilen herkesi ilgilendirir. Mekân paratopyası ise, gerçek veya sembolik sürgünle bağlantılı olup, göçebelerle ve sürgün edilenlerle ilgilidir. Maingueneau, bu farklı paratopyaların kesiştiğini ve etkilerinin sürekli olarak bir araya geldiğini vurgular (2004, s. 86).

Öte yandan, edebiyat çoğu zaman alışılmadık olanı arar ve yasaklara meydan okur bu yüzden her şeyin yerli yerinde olduğu toplumsal düzeni bozanlarla ilişkilendirilir. Bu bağlamda edebî çalışmalarda da paratopya, edebiyatın nasıl ve hangi konumdan konuştuğunu anlamaya yarayan temel bir kavramdır. Örneğin, "Öznenin arada bir yerde kayboluşu: bilinmeyene göç" (2016), "L'embrayage paratopique dans littoral et incendies de Wajdi Mouawad" (2018), "Postures de déviance et de marginalité comme fondement d'une esthétique de la bâtardise dans les romans de Fatou Diome" (2018), "Le personnage paratopique dans *Festin De Mensonges* d'Amin Zaoui" (2019), "Analyse paratopique comparative du discours littéraire; *Des rêvent et des assassins* de Malia Mokaddem et *A quoi rêvent les loups* de Yasmina Khadra" (2019), "Ethè discursifs africains au bord de la Seine. L'exemple de Fatou Diome" (2020), "L'autobiographie de Salim Bachi Dieu, Allah, moi et les autres: une mise en scène de paratopies socio-identitaire et sacrale" (2021), "La situation paratopique de deux écrivaines: Fatou Diome (*Impossible de grandir*) et Fabienne Kanor (*Je ne suis pas un homme qui pleure*)" (2021) gibi örnekler de paratopyanın bireyin ve toplumun tüm davranışlarını şekillendirebileceği ve sorgulayacağı bir pratik olması sebebiyle çalışmalara konu edildiği görülmektedir.

Bu doğrultuda, Frankofon yazar Fatou Diome (1968-) da kendi ülkesi Senegal'den ayrılıp Fransa'ya göç etmiş, bu sebeple de kendisini ne kendi ülkesinde ne de gittiği ülkede ait hissetmiştir. Diome'un temsil ettiği entelektüel duruş olarak tanımlanan paratopya kavramı, göç, kimlik, kültürel bellek ve sömürge sonrası ilişkiler bağlamında daha somut bir şekilde betimlenmiştir. Fransız ve Senegal kültüründen kopmayan ve iki kültür arasında kalan bu yazarın *Impossible de grandir* (2013; Büyümek imkansız) romanı da paratopyanın edebi formda en dikkat çekici örneklerinden biridir.

1. *Impossible de Grandir* Romanında Paratopik Söylem

Çağdaş Frankofon Afrika edebiyatı yazarlarından Fatou Diome, güneybatı Senegal'in Serer bölgesindeki Saloum Deltası'ndaki küçük Niodior adasında doğar. Gayrimeşru bir çocuk olan ve büyükannesi tarafından büyütülen Diome, eğitimine devam etmek için köyünü terk eder ve M'bour'da liseye gider. Gambiya'da hizmetçi olarak çalıştığı sırada Dakar'da üniversite eğitimine başlar. Ancak yirmi iki yaşındayken bir Fransız'a aşık olur, evlenir ve 1994 yılında eşiyle Strazburg'a yerleşir. Kocasının ailesi tarafından reddedilince de iki yıl sonra boşanır ve zorluklar içerisinde Fransız topraklarında göçmen konumda yalnız kalır. Geçimini sürdürebilmek ve eğitimine devam edebilmek için yıllarca ev temizliği işlerinde çalışır (Diouf, 2008).

Edebi alanda kendi yeteneğini keşfeden Diome, 2003 yılında ilk romanı *Le Ventre de l'Atlantique* (Atlantik'in Göbeği) ile "Hémisphères Chantal Lapicque" ve 2005 yılında "LiBeraturpreis"

ödülüne layık görülür. Harmonies Mutuelles örgütü ise Fatou Diome'a *Celles qui attendent* (2010; Bekleyenler) adlı romanıyla 2012 yılında "Dayanışma Ödülü"nü verir.

Eserlerinde sürgün, göç, kadın bedeni, ırkçılık ve kimlik krizi gibi konulara yer veren Diome, Senegal toplumunda gayrimeşru çocukların yaşamını anlattığı *Impossible de grandir* romanını kaleme alır. Kişinin kendi kimliğini ve ailesini araması, romanın anlatıcısı Salie'nin hikâyesinin merkezinde yer alır. Salie, çocukken işkencelere maruz kalır ve yaşamı boyunca bunun etkisinden kurtulamaz. Bu sebeple çocukluğu, yani Küçük Salie, onu geçmişine, çocukluk yıllarına tekrar döndürerek Büyük Salie'nin Niodior'daki yaşamı, gayrimeşru bir çocuk olmanın zorluğu, reddedilme, şiddet, anneannesi ve dedesi gibi anılarını yeniden çağırır.

Impossible de grandir, Salie'nin, arkadaşı Marie Odile'den gelen bir davet üzerine çıktığı içsel bir yolculuğu anlatan romandır. Salie, daveti aldıktan sonra altüst olur: "Daveti düşündüğüm anda, kalbim yanlarımı çatlatacak kadar hızlı atmaya başladı" (Diome, 2013, s.15). Cumartesi günü Salie'nin bu denli kötü hissetmesinin nedeni dayılarının eşlerinden şiddet görecekmiş gibi bir hisse bürünmesidir. Bu sebeple de karanlık geçmişiyle ilgili uygunsuz soruları atlatmak için her türlü stratejiyi düşünür. Asıl sorun ise başkalarının evine gitmekten hoşlanmamasıdır. Salie, kusurları, korkuları ve işkenceleriyle yetişkin bir kadın haline geldiği için çocukluğundaki anları hassas bir şekilde anımsar, zira her seferinde Küçük Salie, yolunu keser ve ona yön verir. O, çocukluğundan itibaren karşılaştığı zorlukların, dışlanmanın, annesi tarafından reddedilmenin, dayısı Tyran'ın baskısının, gençlik deneyimlerinin, Fransız bir eşle yaptığı evliliğin ve ırkçılığın simgesel bir yansımasıdır. Ancak Salie, aniden gelen bir bayılma nöbeti nedeniyle acil servise kaldırıldığı için bu davete katılamaz.

Kişisel ve samimi anılara dayanarak, *Impossible de grandir* romanında Fatou Diome, yetişkin dünyasına uyum sağlamak için mücadele eden bir çocuğun hikâyesini anlatır. Çocukken Niodior'da yaşayan, anneanne ve dedesi tarafından çok sevilen Salie'nin yaşamının zorluğu aslında gayrimeşru bir çocuk olmasından kaynaklıdır; bu sebeple başkalarının yargılarına ve yetişkinlere güvenmenin imkânsızlığına karşı koymak için amansız mücadele verir. Bu bağlamda Diome, romanda, yalnız yaşayan göçmen kadınların yanı sıra, aile içinde tacize ve kötü muameleye maruz kalan gayrimeşru çocukların da seslerini duyurma amacı güder. Çocuk-yetişkin Salie her ne kadar geçmişiyle yüzleşmeyi reddetse de Afrika'da geçen çocukluğunun anıları aklına geldikçe bir nevi kendini analiz eder. Şimdiki zamanı yaşamada zorluk çeken ve geçmişinde sıkışıp kalan Salie, deneyimlerini kullanır ve hayatının filmini geri sararak ona kötü davranan herkesle mücadele eder. Yaşadığı tüm bu zorluklar da Salie'yi yeniden başlamaya ve kendine güvenmeye davet eder. Bağımsız bir kadın, hatta ünlü bir yazar olur. Yazarak yaralarını iyileştiren Salie, kendi terapisini uygular: "Yaşamın dalgalarına direnmek için tutunacağı bir kayası vardı: anneannesi. […] Küçük'ün tek bir pusulası vardı: anneannesinin bilge bakışı" (Diome, 2013, s. 256). Anneannesi koruyucu bir sığınak, aynı zamanda hayatına yön veren bir rehber olmuştur.

Kendine ait bir yeri olmayan yazar, karakterleri ile bunu dile getiren kişidir (Maingueneau, 2004, s. 5). Bu nedenle Fatou Diome'un durumunun, Dominique Maingueneau'nun paratopya tanımına ne ölçüde uyduğu anlaşılabilir. Bu çalışmada, Salie karakterinden hareketle Fatou Diome'un sınırlar ve kimlik krizi arasındaki denge sorunu mekân ve kimlik paratopyası çerçevesinde ele alınacaktır.

1.1. Mekânsal Paratopya

Yazarlar her ne kadar topluma dahil olsalar da ona tam olarak uyum sağlamakta zorluk çekerler. Ancak bu arada kalmışlık, bir eksiklik olmaktan çok, yaratıcılığı besleyen temel bir güçtür. Bunu da belirli bir estetiği, onlara karşılık gelen bir türü, bir yaşam biçimini, bir dili, bir yazım stilini, bir duruşu ve söylemsel imge açısından bir ethosu seçerek yaparlar (Charaudeau ve Maingueneau, 2020). Bu bağlamda paratopya, sadece anlatılan bir tema değil, yazarın kendisini sahneye koyma biçimidir.

Mekânsal paratopya da seyahat etmeyi bir yaşam sanatı haline getiren göçmen ve göçebe karakterlerdir. Onlar ana vatanlarına geri dönmeye çalışırlarsa da gerçek bir geri dönüşün imkânsız olduğunu fark ederler çünkü ana vatan, aynanın diğer tarafındadır ve oraya canlı olarak geçilemez (Charaudeau ve Maingueneau, 2020). Başka bir ifadeyle ana vatan, artık gerçek bir mekândan öte bir imgedir: hafızada, nostaljide ve dilde var olur. Varoluşunu sorgulayan tüm sürgün yazarları gibi Fatou Diome da kökenine ve geçmiş deneyimlerine dayanarak çağdaş Fransız toplumundaki yerini sorgular.

Otobiyografik bir roman olan *Impossible de grandir* romanında yazar, çocukluğunun kötü anılarından kurtulamadığını Salie karakteri ile somut hale getirir. Salie'nin sürekli seyahat etmesi ve istikrarsızlığı paratopik bir durumun deneyimini ortaya koyar. Genç kadın çocukluğunun kötü anılarından kurtulamaz: "Ama küçük bir kız beni kovalıyor, taciz ediyor, kuşatıyor, kelimelerini benimkilere ekliyor, yıllardır korumaya çalıştığım zihinsel çerçeveyi mahvediyordu ve onun saldırılarına karşı hiçbir şey yapamıyordum […] Büyümek aniden imkânsız görünüyordu" (Diome, 2013, s. 68). Bu içsel çatışma Salie'yi yetişkin olduğu zamanda da bırakmaz. Geçmişi geride bırakabilmekte ve onu denetim altına alabilmekte oldukça zorlanır.

Maingueneau'nun da ifade ettiği gibi topografik metafor, yazarın statüsünü simgesel olarak (2004, ss. 94-96) tanımlar. Diome da sesini duyurma ihtiyacı ve önceden belirlenmiş çerçevelere tamamen dâhil olma imkânsızlığı arasında kalmış durumdadır. Bu bağlamda yazarın paratopyası aynı zamanda onun ürünüdür, yani eser onun aracılığıyla var olabilir. Maingueneau'nun "paratopik kavram" olarak tanımladığı şey, esas olarak eserin temsil ettiği dünyaya ve aynı dünyayı yaratan yazarın durumuna katılan karakterler ve yerler olmak üzere çeşitli türden unsurlardır (2004, ss. 94-96). *Impossible de grandir* romanında da Salie, anılarında Niodior, Dakar, Mbour, Gambiya, ada, Alzas ve Strazburg gibi yerleri belirtir. Aslında tek bir gerçek mekân vardır, orası da Strazburg'da, Salie'nin dairesidir. Strazburg'da iki yer ve iki kültür arasında kalan Salie çocukluğuna doğru yol alır: "Atalarımın ocağından uzakta, diasporadan bir Guelwaar olarak, atalarımın kesinliklerinden yoksun, ayak bileklerim bir dizi soruyla ağırlaşmış, modern zamanlarda yürüyorum. Nereye gidiyorum? Geride ne bıraktım? Sevdiklerime ne oldu? Diasporadan biri olmak, birbirini sorgulamaktan asla vazgeçmeyen iki varlığı kendi içinde taşımaktır" (Diome, 2013, s. 11). Salie için diasporadan biri olmak, tekil ve bütüncül bir kimliğe sahip olmamakla eşdeğerdir. Genç kadın, bu nedenle iki farklı varoluşu eşzamanlı olarak içinde taşır.

Romanda anlatılan hikâye sadece bir gün, yani yirmi dört saat sürmüştür. Cuma gecesi için belirlenen bir arkadaş toplantısından dolayı Salie ertesi günün tamamında dairesinde hazırlanmak zorundadır. Oturma odası, küvet, yemek masası ve mutfak arasındaki gidiş gelişler ise ana karakterin yaptığı hareketleri ve travmasını ortaya koyar. Salie, reddedilmiş bir çocuk olarak başkalarının evine gitmenin anlamsız olduğunu düşünür, çünkü bu tür karşılaşmalarda kendisine her zaman ailesiyle ilgili sorular yöneltilir: "Ne zaman yabancı bir eve davet edilsem, rahatsızlık duyarım. Her yeni biriyle tanıştığımda, hemen o korkunç cümleyi duyarım: *Ne zaman evime yemeğe geleceksin?* Bu kelime dizisi üzerime düştüğünde, sırtımın alt kısmından aşağı, sırtımın alt kısmına doğru soğuk terler akar" (Diome, 2013, s. 33). Böylelikle Salie, aidiyet kaygısının, mekânsal ve duygusal paratopik deneyiminin bedeni üzerinde nasıl da olumsuz etkilerinin olduğunu belirtir.

Yerinden edilme, postkolonyal edebiyatın merkezi temalarından biridir çünkü kimlik arayışıyla da yakından bağlantılı olan yere özel bir önem atfeder. Bu bağlamda çoklu aidiyetleriyle karakterize edilen Salie karakterinin yer değiştirmesi de zihnin ve değerlerin hareketliliğini ortaya koyar (Guettafi, 2020, s. 81):

> Rüyamda ya da uyanıkken, önümde bir silüet beliriyor ve bana soruyor: Salie, hâlâ kim olduğumu biliyor musun? Ve ben de değişmez bir şekilde cevap veriyorum:

> Evet, elbette, hatırlıyorum! Bu cümleyi söyler söylemez, mekânda ve zamanda bir delik açılıyor ve manzaralar şekilleniyor: Niodior, Dionewar, Mar, Fatick, Foundiougne, Mbassis, Passy, Kaolack, Sokone […] Kaçtım, bavullar dünyanın öbür ucuna yıllarca bırakıldı, ulaşamayacağımı düşündüm. [...] (Diome, 2013, ss. 13-14)

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı gibi, Salie'nin diasporası paratopik konumunu açıkça ortaya koyar. Kendisi ne bütünüyle geride bıraktığı yerlere dönebilir ne de onlardan tamamen kopabilir. Kimliği, mekânlar ve zamanlar arasında kurulan bu arada kalmışlık hâlinde şekillenir.

Diğer Afrikalı postkolonyal yazarlar gibi Fatou Diome da yolculuk temasının sömürgeleştirme sırasında asimile olmayı, kültürelleşmeyi, kurtuluş mücadelelerini, bağımsızlıktan sonraki hayal kırıklıklarını, göçü, sürgünü ve marjinalleşmeyi kapsadığını belirtir. Dolayısıyla postkolonyal yazarların çoğunda, dolaşma teması kimlik arayışıyla yakından bağlantılıdır. Karakterlerinin bu yer değiştirmesi, farklı biçimlerdeki istikrarsızlıkla da bağlantılıdır. O da mekânsal, tarihsel, kimlik temelli, duygusal, ailevi, kültürel ve dilsel istikrarsızlıktır (Guettafi, 2020, ss. 81-82).

Imposssible de grandir romanında da dolaşma, tüm sabitlikleri aştığı ve postkolonyal düşüncenin derinliklerini incelediği bir görünüme bürünmüştür. Salie için gezinme; varoluş, düşünme ve yazma biçimini yansıtan bir eylemdir: "Denize aşık, pastoral cazibesine surat asmadan, bu topraklar mevsimleri ve manzaraları zevkler değişirken değiştirir. Kurak mevsim/yağmurlu mevsim, evet, okul çocuklarının farklı şekilde düştüğünü anlatan bu dipçiği hatırlıyorum: okul yılı/tatiller. Çocukluğum oradaydı, Sine-Saloum'da, Niodior'da" (Diome, 2013, s. 14). Yani Salie için bağımsızlıktan önce ve sonra bir kimlik arayışı yersiz yurtsuzlaşmayı, göçebeliği ve özellikle yolculuğu değiştirir.

Diome'un metinleri, paratopya ve göçebelik kavramı ortaya çıkarır. Dolayısıyla paratopya, tanımlanmış alanlar arasında bir ara ve hareketli bir sınırdır. Bu alanlar da kendi başına ve yalnızca onlara ait değildir. Romanda da Salie, gerçek anlamda kendini yaşadığı topluma ait hissetmez. Orada yaşasa da oraya herhangi bir bağlılık söz konusu değildir: "Cuma akşamı, Marie-Odile'in ağından nasıl kaçacağımı hâlâ merak ediyordum, bunu denemek için kalan azıcık zamanım da acımasızca kayıp gitti. Kısa bir gece ve bir gün beni korkutan masadan ayırdı" (Diome, 2013, s. 33). Genç kadın, bir yeri sınırlamaz, ancak birinden diğerine göç ederek mekânlar arasında geçişler yapar. Dolayısıyla romandaki paratopya birbirinden izole edilmiş unsurlar aracılığıyla değil, daha ziyade hem karakterlerin hem de yerlerin bütünleştiği gerçek bir ağ aracılığıyla ortaya çıkar.

Dominique Maingueneau'ya (2004) göre yazar, kendi anlatım biçimini yaratmak için eserlerinde toplumun kenarındaki kişi ve yerlerle kendini ilişkilendirir. Diome da paratopik bir durumda (göç, göçebelik, sürgün) yaşayan karakterlerinde kendini tanır. Dolaşma ve göçebelik, Diome'un romanlarında tekrar eden unsurlardır. Bu bağlamda Salie, yerleşik düzenin dışına çıkarak sınırları aşan bir yolculuğa çıkar. Bu karakter, yerinden edilmiştir ve kaçış yörüngesini ana hatlarıyla çizmiştir. Bir dünya, bir hayal gücü ve ideal bir öteki, ama her şeyden önce başka bir "Benlik" arayışındadır (Guettafi, 2020, s. 82): "Onlarca yıl sonra Strazburg'da, tatlı bir rahatlama umuduyla, sıcak kum kokan ve Hindistan cevizi sütü tadında müzik dinledim, ama kaçınılmaz olarak beni Niodior'un tuz bataklıklarına götürdü" (Diome, 2013, s. 45). Dolayısıyla söz konusu paratopik durum, Salie için mekânların yokluğu değil, bu mekânlara ait olmanın imkânsızlığıdır.

Mekân, yeri işgal etme ve algılama biçimiyle bağlantılıdır. Ancak, karakter her ne kadar oraya yerleşmek için mücadele etse de orada yerini bulamaz ya da orayı sahiplenemez. Bitmek bilmeyen bir dışlanmışlık hissi kendini gösterir. Diome'un mekânları da istikrarsızlığı temel bir çerçeve olarak belirler. Hikâye her şeyden önce bir yerin hikâyesidir; karakterlerin, birbirleriyle olan ilişkilerini belirleyen, eylemlerine anlam veren yerdir. Salie'nin bu gezinmeleri de yazarın göçlerinin doğrudan bir sonucu olduğunu gösterir. Diome, Sine-Saloum, Niodior, M'Bour ve Strazburg gibi yerlerde hareket halinde bir yazardır. Salie de bireyselliğin çokluk karşısında

kaybolduğu ve tek düzeliğin çeşitlilik karşısında eğildiği bir evrende hareket eden bir dünyada yaşar. Yani o, "Aynı" ve "Çeşitli"nin temsilcisidir (Guettafi, 2020, ss. 81-82): "Limanlar, evler, manzaralar, duygusal topografyamız insan özelliklerinde ifade bulur. Çünkü yerler yalnızca uyandırdıkları ruha sahiptir […] Tüm bu müzik, tüm bu fotoğraflar, varlıkların parçaları, başka yerlere ait parçalar, nostaljiyi sonuna kadar taşıdığımız şeyler" (Diome, 2013, s. 45). Bu ifadeler diasporik öznenin paratopik konumunu bir kez daha görünür kılar. Yerler artık dışarıda değil, kişinin ruhuna bürünerek varlığını sürdürür.

Paratopik yerler zaman ve mekânda dönüştürülür, bu sebeple paratopik durumlar çeşitli biçimler alır. Örneğin Salie, bir mekândan diğerine geçerken sorunlu mekânların imgesini sunar. Bu imge de tüm ülkenin, sömürge dönemindeki Senegal toplumunun parçalanmasını ifade eder. Karakterin dönüşümünü yaşadığı bu alanlar, onun aidiyetini ve Senegalli kimliğini çarpıcı bir biçimde betimler. Salie'nin mekâna katılması, onun temsil ettiği sembolik ve ideolojik değerlerin belirlenmesini mümkün kılar. Böylece postkolonyal edebiyatta sıkça tartışılan mekânın uzaklaşması, sömürgeciliğin coğrafi ve kültürel baskılarından doğan özlem ve endişeleri ortaya koyar: "Dinlenmek bir tatilcinin en sağlıklı uğraşı olduğundan, plajları paspaslar gibi uzanan Vallespir ve Céret, Niodior'dan ayrılır ayrılmaz özlediğim o tuzlu esintiyle sallanarak, hayal dolu anları uzatmamı sağlayacaktı" (Diome, 2013, s. 72). Salie, bulunduğu mekâna bütünüyle ait olamadığı gibi, geride bıraktığı yere de dönememektedir; dinlenme dahi, başka bir yere özgü duyguların izini sürerek anlam kazanır.

Diğer yandan, göçebe tıpkı Salie gibi, kültürel çeşitliliğe kendini açan kişidir. Göçebelik, yalnızca sık tekrarlanan bir hareket değil, aynı zamanda aile ve toplumun koyduğu kuralları kırma ihtiyacı olarak da görülebilir: "*Nereye gidiyorum?* Bu soru ne kadar sıkıntı verici olsa da yine de *burada ne yapıyorum?* sorusundan daha fazla iyimserlik taşır. Çünkü burada olmaktan yorulmuş birinin, gitmekten başka ne yapması gerekir?" (Diome, 2013, s. 238). Dolayısıyla Salie, her ne kadar sosyokültürel yabancılaşmalardan kurtulmaya çalışsa da göçebelik onun için sadece bir hareket biçimi değil, bütün bir yaşam felsefesi halini almıştır.

1.2. Kimlik Paratopyası

Kimlik paratopyası gerek kendi toplumunda gerek başka bir yerde kendisini o yere ait hissetmeyen sürgün edilmiş yazarın paratopik durumunu temsil eder. Diome'un roman karakterlerinin de değişken, kaotik, çatışmalı ve acı dolu kimlikleri vardır. Onlar, acı dolu bir geçmişle ve belirsiz bir gelecekle ilişkilerinden dolayı istikrarsızdırlar. Öyle ki görünme/kaybolma hareketini izleyen karakterlerin çokluğu, çeşitli zamansallıklar, birbirini izleyen, birbirine karışan/çözülen hikâyeler ve anlatılar nedeniyle roman, çeşitli anlatıları temsil eder (Guettafi, 2020, s. 82). Okuyucuysa burada anı romanı denilebilecek bir türle karşı karşıyadır çünkü yazarın biyografisinin büyük bir kısmı anlatıda yer alır.

Impossible de grandir'de Fatou Diome'un kahramanı kendini tanıtır: "Benim adım Salie, hayatı incelemekten retinam yandı, uyumak istedim ama geceleri fısıldayan ve geçmiş hayatlarını benden talep eden hafıza meleklerini dinlemekten kendimi alamıyorum" (Diome, 2013, s. 9). Bu açılış cümleleri okuru iki anlatıcının kurgusal sırlarını dinlemeye hazırlar; giriş konuşmaları öznenin hakikatinin bir görüntüsünü oluşturur (Amossy, 2010, s. 233). Özne, şimdiki zamanda yaşamak istese de hafıza onu sürekli başka zamanlara ve başka hayatlara çağırır; bu çağrıya karşılık vermekse onun kimliğinin temelini oluşturur.

Salie, Gambiya'nın kuzeyi ile Senegal'in güneyi arasında bulunan bir adada doğmuştur: "Çocukluğum orada, Sine Saloum'da, Nodior'da geçti" (Diome, 2013, s. 13) diyerek gönüllü sürgün edilme duygusunu paylaşır. Salie ayrılığı bilinçli bir tercih olarak deneyimlese de bu tercih ona kalıcı bir aidiyet alanı sunmaz; tersine ne burada ne de başka bir yerde tam anlamıyla yer edinebildiği bir konum yaratır. Bu bağlamda Salie'nin varoluşu, arada kalmışlık, yer değiştirme ve geçicilik deneyimleri etrafında biçimlenir.

Salie, anlaması gereken bir geçmişin ve yeniden oluşturması gereken bir geleceğin arasında kalmıştır (Rebeix, 2021, s. 219). Bu, bireyin kendisine ait olmayan bir yeri işgal etme konusundaki derin inancıyla bağlantılıdır. Bu bireyler dünyadaki varlıklarının meşruluğuna asla ikna olmamışlardır (Cannone, 2005, s. 165). Salie de hikâyesinde kendisine ait bir yer bulamaz, kendisini oraya ait hissetmediği için de her zaman özür dilemek zorunda hisseder. Dahası, Küçük Salie, evlilik dışı doğmuş, ona gurur ve özgüven aşılayan sevgi dolu ve koruyucu anneanne ve dedesi dışında Niodior adasındaki köyünde herkes tarafından reddedilmiş, küçük bir kız olarak yaşadığı ilk korku ve acıları ortaya çıkarmasını sağlamıştır: "*Aile*, benim için her zaman *anne* veya *baba* dememem gereken kişilerdi. Bu kelimeleri etrafımda sıklıkla duyduğum için, onlar için yaklaşık bir tanım oluşturmuştum, ancak gerçek hayatta benim için pek bir şey ifade etmiyorlardı, belki de basit bir ses taklidiydi" (Diome, 2013, s. 39). Salie, kimliğinin eksik, kırık ya da ertelenmiş bağlar üzerinden şekillendiğini ve aile kavramının onun dünyasında adlandırılmış ama içselleştirilememiş bir yapı olarak kaldığını dile getirir.

Salie, el konulan bir çocukluğa, bir yetişkin olarak özgür ve güvende hissetmesine izin vermeyen bir dışlanmaya maruz kalır. Hâlâ eylemlerinden korkarak yaşar ve bu küçük kızın sesi aracılığıyla yapılan bu analiz, onun yavaş yavaş "büyümesini" sağlar. Genç kadın, hayali noktalar yaratarak kimliğini ve alanını oluşturmaya çabalar. Kendini sayısız yaratıcılık girişiminde kendi dünyasını yeniden icat ederken bulur: "1969'da ilk adımlarımı attım, şaşkındım: Yürümek, hayatı keşfetmek, büyümek istiyordum" (Diome, 2013, s. 31). Salie, yaşam deneyiminin kendisine tam olarak denge ve olgunluk getirmediğini vurgular. Hayatın ağırlığı ve zorunluluklarıyla mücadele etmek zorunda kalan Salie için yürümek de doğal bir refleks değil, acı, tekrar ve sabırla öğrenilen bir eylem hâline gelir. Bu öğrenme süreci ise belirsizdir: "Birkaç bin kilometre sonra, hâlâ sendeliyordum, denge arıyordum! Sahel'in su taşıyıcıları gibi hayatı başımızın üstünde taşımak zorunda olduğumuzdan, yürümeye uygun ritmi benimsemek kaç yıl sürer?" (Diome, 2013, s. 31). Dahası Salie'nin bedeni düşmelerle eğrilmiş, tam doğrultusunu bulamamıştır: "Sayısız düşüşle hırpalanmış omurgamızın sadece müphemliğin bükülmüş *i*'sini çizdiğini bilerek doğru duruşu bulmak kaç yıl sürer? […] Yürümek istiyoruz, sadece yürümek" (Diome, 2013, s. 31). Dik duruşun simgesi olan "omurga", müphem bir harfe benzetilerek kimliğin tamamlanmamış, kararsız ve belirsiz olduğunu düşündürür. Salie'nin kendi kimliğini bulması ise zaman alacak bir durumdur.

Salie, çocukluğunun bir alegorisi olan Küçük'ün sesi tarafından sürekli rahatsız edilir. Bu ses ona sürekli olarak memleketini, manzaralarını, mevsimlerini ve zamanın durgunluğunu hatırlatır (Diome, 2013, ss. 12-13). Küçük, onu her zaman, sorumlu olmadığı bir kusur yüzünden toplumundan dışlanan bir çocuk olarak yaşadığı acıya yönlendirir. Bu nedenle unutmak onun için imkânsızdır: "Peşimizdeki bu çocukluk bize her zaman taşlar fırlatacak, böylece düz olmasını istediğimiz yüzeyi dalgalandıracaktır" (Diome, 2013, s. 92). Kendisini değişmekten alıkoyan ağır bir geçmişe zincirlenen genç kadın, yaşadığı toplumda kendisine yer edinmenin imkânsızlığıyla karşı karşıya kalır. Sevdiklerine hürmet göstermeyi kutsal bir görev olarak gören Salie, hikâyesi boyunca "başkalarının hayatlarını onararak bir parçasını bulduğunu" (Diome, 2013, s. 13) kanıtlar. Daha sonra acısını yücelterek yaşar: "Yazmak bir engelden gelir, kişinin bir miktar güçsüzlüğünü yücelterek hayatta kalmasını sağlar" (Diome, 2013, s. 96). Salie için yazı, yalnızca bir ifade aracı değil, benliği dağılmaktan korumanın, acıya katlanmanın ve deneyimleri görünür kılmanın bir yoludur.

Salie, çok küçük yaşta ailenin ne anlama geldiğini bilemez ve komşularının ona hitap ettiği ve ona bir sitem gibi gelen bilinmeyen bir ifadeyi merak eder: "Gayrimeşru nedir?" (Diome, 2013, s. 47). Annesi tarafından reddedilen Salie, genç dayısının kendisine davranışları yüzünden ebeveynliği acımasızca keşfeder. Çok fazla yer kaplamamak ve hatasını temsil ettiği annesini utandırmamak için canına kıymaya çalışır. Ancak ebeveynlerinden mahrum kalmasına rağmen, yine de ona büyümesi için ihtiyaç duyduğu rahatlığı ve güvenceyi sağlayan anneanne ve dedesi tarafından şımartılır ve büyütülür. Anneanne ve dede, torunlarının köyde dolaşmasına ve okula gitmesine izin

verirler, bu, normalde erkek çocuklarına tanınan bir özgürlüktür. Dahası, geleceğini korumak için ona ailenin geri kalanının kıskandığı bir arazi parçası da verirler: "Bana küçük Mbélala nehrine bakan kumulda bir arazi parçası verdiler ve beni Niodior'un en genç toprak sahibi yaptılar" (Diome, 2013, s. 250). Ayrıca dedesi ona soyunun tarihini, dillerini ve gururunu da aktarır: "Sabırla aile ağacını, Jahanora'yı, içindeki tüm gururu bana aşılamak için açık bir niyetle anlattı, sonra ezbere okumamı sağladı, hatta eğlenceli bir oyundu" (Diome, 2013, s. 256). Dolayısıyla Salie, hayatındaki tüm olumsuzluklara rağmen anneanne ve dedesinin sevgisinden ve bilge tavsiyelerinden faydalanır; onlar da Guelwaar ataları gibi bir savaşçı olduğunu hatırlatarak kızlarının hatasını telafi etmekten asla vazgeçmezler.

Diğer yandan, aşılmaz bir anne eksikliği yaşayan Salie, günlük hayatında karşılaştığı kadın rol modelleriyle kendini karşılaştırarak yetişkin olmaya çalışır. Kendini özellikle güzellik uzmanı olan arkadaşı Marie-Odile'e zıt olarak tanımlar. Salie, başlangıçta geveze arkadaşının tavsiyelerini dinlemeye çalışsa da onun kusurlarını hemen fark eder: "Başkalarını beslemek, mükemmel bir şekilde pürüzsüz olmasını istediği bir hayattaki boşlukları doldurma yoluydu" (Diome, 2013, s. 22). Salie, sonunda kendisine uymayan bu ilişkiye son verir. Yetişkin olarak farklı olmak istediği için daha sonra bir kimlik paratopyasına doğru kayar. Bu bağlamda Diome, kimliği; parçalanmışlık, geçiş ve karşıtlıklar üzerinden kurulan paratopik bir oluş olarak tanımlar. Öznenin "öteki"liği bir eksiklik değil; farklı tarihlerin, mekânların ve güç ilişkilerinin bir araya geldiği noktadır:

> Hayatımın kırıntılarıyla, başka yerlerdeki parçalarımla, beni talep edenler ile beni reddedenler arasında kalıcı bir kesişim olan bileşik bir kimlik yarattım. Afrika ve Avrupa'yı içimde taşıyarak, farklılıklarınızın ve düşmanlıklarınızın aynı huniye döküldüğü bu laboratuvarım, hepinizin birazıyım. Diğer, burada ve orada hem olduğun hem de asla olmayacağın şeyim. (Diome, 2013, s. 237)

Kadın için "normal" kabul edilen bir sosyal hayattan, bekar ve çocuksuz olduğu için kendisini dışlanmış hisseden Salie, ten renginden dolayı da reddedildiğini hisseder. Örneğin, kaynanasının alaycılığına maruz kaldıktan sonra, peşinden gittiği beyaz adamdan boşanmıştır. Bu acı dolu geçmişi mizahla anımsatırken, gittiği her yerde insanların kendisine vermeyi reddettiği yeri tekrar sorgular: "Çocukluğum boyunca siyahları, kendi ailemi ve beyazları utandırırsam, bir yere uyum sağlamak için hangi renk olmalıyım?" (Diome, 2013, s. 290). Ancak genç kadın her ne kadar hikâyenin başında ailesi ve toplum tarafından reddedilip yanlış anlaşılsa da dayatılan değerlere ve görüşlere direnen mücadeleci kadın olduğunu göstermekten çekinmez. "Yazıyorum…" (Diome, 2013, s. 309) diyerek de yazdığı nedenleri ortaya koyar. Bu da ezilenlere ve suskunluğa mahkum edilenlere ses vermektir. Dedesi ise ona şunu öğretir: "Onur, dilenerek elde edilen bir şey değildir, her gün elde edilen bir şeydir. Öyleyse ayağa kalk ve savaş! Deniz ayaklarını kullanmayı öğren ve kendi teknende istediğin yere, istediğin şekilde yelken aç" (Diome, 2013, s. 250). Salie, çocukluğundan beri bir yara olan, doğru yerde ve doğru şekilde olamama hissiyle yüzleşerek yolunu bulmaya çalışır. Böylece anneanne ve dedesinin sözlerinin anısıyla güçlenerek, yaşamayı seçtiği şehir olan Strazburg'da kendine ait bir yer bulmaya çabalar.

2. Sonuç

Postkolonyal yazarlar, toplumda kendilerine ait bir yer bulamadığı ve dünyadan yalıtılmış hissettikleri için aidiyet sorunsalıyla karşı karşıya kalırlar. Bu çift yönlü kopuş, yazarları sadece toplumda değil; dilsel ve kültürel alanlarda da kalıcı bir yersizlik ve mekânsal belirsizlik deneyimine sürükler. Bu durum, yazarların duruşunu şekillendirme sürecine sızarak onların bir 'paratopya' tasarımı geliştirmesine olanak tanır. Maingueneau'ya göre edebi yaratımın kurucu unsuru bu türden temalardır. Paratopya da kimlik ve mekân açısından aidiyet ve aidiyetsizlik arasındaki bu gerilimde doğar ve sürgün romanlarının analizinde onu önemli kılan şey budur

çünkü bu metinlerde anlatılan deneyim, basit bir yer değiştirme değil; aidiyet ile aidiyetsizlik arasında kalıcı bir gerilim halidir.

Benlik arayışını konu alan romanları ile Fatou Diome, kimlik krizini tanımlamak için karakterlerine gerçek bir kimlik kazandırır. Yazar, modern Afrika gerçekçiliğini derinlemesine tasvir ederek postkolonyal dönemden kaynaklı kimlik karmaşasından içsel sürgüne kadar çevresinde olup bitenleri okuruna aktarır. Ne Fransız ne de Senegal toplumuna tamamen entegre olmuş olan Diome, iki dünya arasında sürekli bir gerilim bölgesinden yazar. Pek çok Afrikalı kadın romancı gibi Fatou Diome da verimli hayal gücüyle ilişkilendirilmiş gerçekler aracılığıyla yalnızlık, sürgün, merkezden uzaklaşma, göç, kimlik bunalımı ve çocukluk travmalarını görünür kılmayı amaç edinerek kadın karakterlerini özgür kılar.

Diome'un *Impossible de grandir* adlı romanı ise hem Fransız hem de Senegal kültürleriyle bağını koparmayan ancak bu iki kültür arasında sıkışıp kalan bir yazarın yaşadığı paradoksu anlatması bakımından, paratopyanın yazınsal formunun en çarpıcı örneklerinden biridir. Romanda Diome'un karakteri Salie, geçmişi hatırlayarak benliğine tutarlılık ve benzersizlik kazandırır. Yaşamı boyunca bir yere ait ol(a)mama sıkıntısı yaşayan Salie, nereye giderse gitsin bedeller öder, istenmeyen bir çocuk olduğu için de kendini topluma kabul ettirmek amacıyla varoluşsal bir sorun yaşar. Salie'nin öz farkındalığını yeniden kazanması ise çocukluk anıları sayesinde olur. Böylece, köklerinden asla uzaklaşmamak için Niodior'daki çocukluğunun her anısına şekil verir. Salie'nin paratopyası, yalnızca onun iç dünyasına, bireysel travmalarına ya da psikolojik bölünmüşlüğüne bağlanamaz. Aksine bu konum, mekânsal düzlemde sürgün, göç ve yer değiştirme deneyimleriyle; kimlik düzleminde ise dışlanma, ötekileştirme ve aidiyetin koşullu olarak tanınmasıyla şekillenir. Dolayısıyla yazar, sürekli olarak "ev", "yurt", "köken" ve "geri dönüş" gibi kavramları sorgular.

Bu bağlamda Diome, Salie karakterinden hareketle sözde gayrimeşru çocuğun marjinalleştirilmesiyle ayaklar altına alınan insan onurunu, aile ikiyüzlülüğünü, kim olduğuyla ilgili sürekli kaygı yaşayan bireylerin yaşamlarını, aile mirası sorununu ve kişisel gelişimi derinlemesine analiz eder. Diome, anıları, benliği, ötekiliği ve kimlik kaygısını metinsel bir evrende bir araya getirmeye çalışarak kendine yer bulamamış, kişiliksizleştirilmiş ve çaresiz bireyi irdeler. Böylelikle postkolonyal kimlikte olanlara hayatın zorlukları karşısında dik durmaları konusunda yol göstermiş olur.

Kaynakça

Amossy, R. (2010). *La Présentation de soi : Éthos et identité verbale*. Paris: Presses Universitaires de France.

Canonne, B. (2005). *Le sentiment d'imposture*. Paris: Calmann-Lévy.

Charaudeau P. et Maingueneau D. (2020). *Dictionnaire d'analyse du discours*. Paris: Seuil.

Deleuze, G. et Guattari, F. (1980). *Mille plateaux. capitalisme et schizophrénie 2*. Paris: Éditions de Minuit.

Diagne, K. F. F. (2018). Postures de déviance et de marginalité comme fondement d'une esthétique de la bâtardise dans les romans de Fatou Diome. *Revue critique de fixxion française contemporaine*, (16), 1-12. doi: h10.4000/fixxion.11596

Diome, F. (2013). *Impossible de grandir*. Paris: Flammarion.

Diouf, M. (2008). « J'écris pour apprendre à vivre » Entretien avec Fatou Diome. *Stichproben - Vienna Journal of African Studies, 17,* 137-151.

Guettafi, S. (2020). Transfiction et paratopie: De l'errance/migrance à la mouvance identitaire et spatiale des personnages dans La Chrysalide et Ciel de Porphyre de Aïcha Lemsine. A.

Amraoui, M. Abomo-Maurin ve M. Laouidat (Ed.), *Littérature et mobilite* içinde (s. 81-95). Paris: L'Harmattan.

Jakubczuk, R. (2018). L'embrayage paratopique dans littoral et incendies de Wajdi Mouawad. *Literatura limbilor-culturi*, 3-4(47-48), 107-114 .

Kıran, A. (2016). Öznenin arada bir yerde kayboluşu: Bilinmeyene göç, Ali Tilbe ve Sonel Bosnalı (Ed.), *Göç üzerine yazın ve kültür incelemeleri* içinde (ss. 21-30). London: Transnational Press.

La langue française (2024, 21 Haziran). *La langue française sözlük*. Erişim adresi: https://www.lalanguefrancaise.com/dictionnaire/definition/paratopie

Maingueneau, D. (2004). *Le discours littéraire: Paratopie et scène d'énonciation*. Paris: Armand Colin.

Oricha, F. (2019). Analyse paratopique comparative du discours littéraire ; « Des rêvent et des assassins » De Malia Mokaddem et « A Quoi Rêvent Les Loups » De Yasmina Khadra. *ASJP, 11*(1), 500-518.

Rachid, B. M. (2019). Le personnage paratopique dans « Festin de mensonges » d'Amin Zaoui. *ASJP*, *8*(5), 696-710.

Rebeix, S. (2021). La situation paratopique de deux écrivaines : Fatou Diome (Impossible de grandir) et Fabienne Kanor (Je ne suis pas un homme qui pleure). *Études littéraires africaines*, (51), 217–230. doi: 10.7202/1079609ar

Slimani, I. (2021). L'autobiographie de Salim Bachi « Dieu, Allah, moi et les autres » : Une mise en scène de paratopies socio-identitaire et sacrale. *Revue Algérienne Des Lettres*, *5*(2), 431-442.

Smouts, M. C. (2007). La question de la mémoire postcoloniale. *Transcontinentales*, *6*, 91-94. doi: 10.4000/transcontinentales. 627

Tarquini, V. (2020). Ethè discursifs africains au bord de la Seine. L'exemple de Fatou Diome. *Autres Modernité*, *23*, 27-43.